

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudců JUDr. Milady Tomkové, JUDr. Kateřiny Šimáčkové, JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D., a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **A. V.**, zastoupeného opatrovníkem SOZE (Sdružení občanů zabývajících se emigranty), se sídlem Mostecká 5, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní přihrádka 21/OAM, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 5. 2009, č. j. OAM - 316/VL - 18 - P20 - 2009, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 8. 2009, č. j. 61 Az 12/2009 - 20,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se kasační stížností domáhá zrušení shora označeného usnesení Krajského soudu v Ostravě, jímž soud zastavil řízení o jeho žalobě proti rozhodnutí žalovaného podle ust. § 33 písm. b) a e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Žalovaný rozhodnutím ze dne 18. 5. 2009, č. j. OAM - 316/VL - 18 - P20 - 2009, zastavil řízení o stěžovatelově žádosti o mezinárodní ochranu podle ust. § 25 písm. i) zákona o azylu, neboť žádost byla podle ust. § 10a písm. b) cit. zákona nepřípustná. Žalovaný též určil, že státem příslušným k posouzení podané žádosti je podle čl. 9 odst. 4 Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl

podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (dále též „nařízení Dublin II“) Spolková republika Německo.

Krajský soud v Ostravě zastavil řízení o žalobě podle ust. § 33 písm. b) a e) zákona o azylu, neboť v průběhu řízení zjistil, že stěžovatel dne 26. 5. 2009 odešel z Přijímacího střediska Vyšní Lhoty, soudu neohlásil změnu pobytu a místo současného pobytu stěžovatele nebylo známo. K dotazu soudu sdělil žalovaný, že stěžovatel byl dne 26. 5. 2009 předán do Spolkové republiky Německo. Krajský soud dospěl k závěru, že v řízení o přezkumu rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je přítomnost (nebo alespoň součinnost) stěžovatele nezbytná. Z tohoto důvodu soud řízení podle cit. ustanovení zákona o azylu zastavil.

Stěžovatel napadl kasační stížností usnesení krajského soudu z důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Napadenému usnesení vytýká, že výklad § 33 písm. e) zákona o azylu přijatý krajským soudem není konformní s ústavním pořádkem České republiky. Žaloba proti rozhodnutí o určení příslušného státu k rozhodnutí o žádosti ve věci mezinárodní ochrany je totiž jediným prostředkem právní ochrany proti rozhodnutí žalovaného o zastavení řízení a nelze připustit, aby řízení o ní bylo zastaveno jen z toho důvodu, že nastanou nevyhnutelné důsledky napadeného rozhodnutí – předání stěžovatele do státu příslušného k rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu; a to zvláště za situace, kdy žaloba proti rozhodnutí žalovaného nemá ze zákona odkladný účinek (§ 32 odst. 3 zákona o azylu). Chybnou aplikaci § 33 písm. e) zákona o azylu dovozuje stěžovatel též ze znění § 77 téhož zákona, neboť transfer stěžovatele do Německa (státu příslušného rozhodnout o žádosti) nelze považovat za změnu místa hlášeného pobytu ve smyslu cit. ustanovení. Zastavení řízení o žalobě považuje stěžovatel za porušení práva na soudní ochranu, neboť rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je fakticky nepřezkoumatelné; taková situace odporuje též ust. čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II.

Rovněž v uplatnění § 33 písm. b) zákona o azylu spatřuje stěžovatel kasační důvod podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Krajský soud si totiž nenáležitě opatřoval informace o pobytu stěžovatele. Krajskému soudu bylo známo, že stěžovatel byl předán k řízení o žádosti do Spolkové republiky Německo. Soud si mohl informace o pobytu stěžovatele, měl-li zato, že jsou nezbytné pro rozhodnutí ve věci, opatřit postupem předvídaným v čl. 21 nařízení Dublin II či prostřednictvím Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky. Stěžovatel tedy shrnuje, že podmínky uplatnění § 33 písm. b) zákona o azylu nebyly naplněny, neboť soud rezignoval na možnost využít možných prostředků pro zjištění místa pobytu stěžovatele; v této souvislosti upozorňuje též na rozsudek Nejvyššího správního soudu z 14. 8. 2009, č. j. 8 Azs 21/2009 - 91, jehož závěry lze na stěžovatelův případ obecně vztáhnout.

Závěrem stěžovatel konstatuje, že téměř všechna řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného, jímž se určuje stát příslušný k rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu, končí stejně jako ve stěžovatelově případě zastavením řízení. Taková situace odporuje čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II a též právu na soudní ochranu. Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že s jejími důvody nesouhlasí. Země Evropské unie jsou považovány za bezpečné země, kde stěžovateli nehrozí nebezpečí plynoucí z porušení mezinárodních závazků v oblasti dodržování lidských práv. Proto není dotčeno právo na soudní ochranu stěžovatele, neboť soudní řízení může, jsou-li splněny podmínky nutné k jeho vedení, pokračovat i během pobytu stěžovatele v zahraničí. Žalovaný považuje podmínky zastavení soudního řízení podle § 33 písm. b) a e) zákona o azylu za naplněné. Uvádí, že stěžovatel byl poučen o náležitostech případné žaloby a zejména o nutnosti uvést v ní adresu, na níž mu bude moci soud doručovat. Žalovaný zpochybňuje stěžovatelem tvrzenou povinnost soudu pátrat po místě pobytu stěžovatele v soudním řízení vedeném na návrh. Dodává, že stěžovatel si měl být vědom, že v České republice vede soudní spor a měl tedy místo svého pobytu soudu oznámit, případně tak mohl učinit jeho opatrovník při svém ustanovení. Žalovaný proto navrhuje kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel napadl správní rozhodnutí žalobou podanou k poštovní přepravě dne 2. 6. 2009 a k žalobě připojil též žádost o přiznání odkladného účinku. V soudním spise je založena kopie protokolu o předání žadatele o mezinárodní ochranu podle nařízení Rady (ES) č. 343/2003, z nějž plyne, že stěžovatel byl dne 26. 5. 2009 předán na bývalém hraničním přechodu Folmava do Spolkové republiky Německo. Krajský soud poté usnesením ze dne 7. 7. 2009, č. j. 61 Az 12/2009 - 18, ustanovil stěžovateli opatrovníka, neboť stěžovatelův pobyt nebyl znám. Dne 5. 8. 2009 krajský soud napadeným usnesením zastavil řízení o žalobě. Opatrovníku stěžovatele bylo usnesení doručeno dne 18. 8. 2009, kasační stížnost podal opatrovník k poštovní přepravě dne 1. 9. 2009.

Nejvyšší správní soud v kasačním řízení požádal žalovaného dne 5. 2. 2010 (č. j. 6 Azs 75/2009 - 41) o zjištění místa pobytu stěžovatele ve Spolkové republice Německo, a to v období od předání stěžovatele do Spolkové republiky Německo do současné doby. Žalovaný zdejšímu soudu sdělil, že stěžovatel byl dne 6. 10. 2009 vyhoštěn na Ukrajinu; v období před vyhoštěním pobýval na adrese K. S. 11, A. X (sdělení žalovaného z 16. 3. 2010, č. l. 43 a z 10. 5. 2010 na č. l. 46 soudního spisu).

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti. Kasační stížnost podal účastník řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a stěžovatel v ní uplatňuje přípustný důvod, který lze podřadit ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. – nezákonnost usnesení o zastavení řízení. Kasační stížnost je tedy přípustná.

V rámci posuzování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat otázkou, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, když stěžovateli ustanovil opatrovníka z důvodu neznámého pobytu (dle § 29 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 64 s. ř. s.). Opatrovník byl stěžovateli ustanoven usnesením ze dne 7. 7. 2009, č. j. 61 Az 12/2009 - 18; usnesení nabylo právní moci 17. 7. 2009 a nebyla proti němu podána kasační stížnost. Nejvyšší správní soud tedy vycházel z pravomocného rozhodnutí o ustanovení opatrovníka, ačkoliv o zákonnosti tohoto usnesení v probíhajícím řízení vyvstávají pochybnosti (viz níže). Nejvyšší správní soud zcela výjimečně pominul, že opatrovník stěžovatele nedoložil soudu plnou moc udělenou advokátu pro zastupování v kasačním řízení (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Šestý senát zdejšího

soudu k tomuto nestandardnímu kroku přistoupil z následujících důvodů: ve velmi obdobné situaci (zastavení žalobního řízení z důvodu neznámého pobytu žadatele, který byl žalovaným předán k provedení správního řízení do ciziny) projednal jiný senát zdejšího soudu (rozsudek z 17. 12. 2009, č. j. 9 Azs 42/2009 - 54) kasační stížnost podanou týmž opatrovníkem stěžovatele jako v projednávané věci, aniž by vyžadoval zastoupení opatrovníka advokátem. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že ve velmi specifické situaci v projednávané věci, zejména s ohledem na vyhoštění stěžovatele na Ukrajinu, by bylo v rozporu s principem procesní ekonomie postupovat podle § 108 odst. 1 s. ř. s. a vyzývat opatrovníka stěžovatele k předložení plné moci; Nejvyšší správní soud zohlednil i fakt, že za opatrovníka stěžovatele jedná zaměstnanec opatrovníka, jenž má vysokoškolské právnické vzdělání (účelu § 105 odst. 2 s. ř. s. bylo dosaženo).

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. O přijatelnou kasační stížnost se podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaného pod č. 933/2006 Sb. NSS, jedná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost vznáší ne plně prejudikovanou právní otázku; (2) kasační stížnost obsahuje právní otázku, která je dosavadní judikaturou řešena rozdílně; (3) je potřeba učinit judikatorní odklon; (4) pokud bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud (a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, (b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva (k tomu srov. usnesení Nejvyššího správního soudu z 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 – 57; všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přijatelnou, neboť stěžovatel namítá vady spočívající v zásadním procesním pochybení krajského soudu, jejichž existenci nelze předem vyloučit, přičemž posouzení této právní otázky může mít dopad též na postup správních soudů v obdobných věcech (důvod přijatelnosti ad /1/ a ad /4, b/). Nejvyšší správní soud přistoupil k věcnému projednání kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud předně uvádí, že v posuzované věci se nachází ve složité procesní situaci, neboť musí posoudit důvodnost kasační stížnosti směřující proti rozhodnutí o zastavení řízení, to však v okamžiku, kdy zjistil, že stěžovatel byl vyhoštěn zpět do země původu. Zdejší soud tedy ke kasační stížnosti přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska zákonnosti, avšak neopomněl vážit též zájmy na meritorním projednání věci a hospodárnosti soudního řízení. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud sám neaplikoval § 33 písm. b) zákona o azylu ve spojení s § 47 písm. c) s. ř. s. a § 120 s. ř. s.; zastavení řízení o kasační stížnosti z totožného důvodu, pro který rozhodoval krajský soud, by představovalo přílišné lpění na procesních pravidlech, které by ve svém důsledku bránilo právu stěžovatele na projednání jeho věci před soudem.

Stěžovatel kasační stížností brojí proti nezákonnosti aplikace § 33 písm. b) a e) zákona o azylu na jeho případ. Namítá zejména, že zastavením řízení o jeho žalobě proti rozhodnutí žalovaného došlo k porušení čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II, neboť mu byl odepřen jediný procesní prostředek sloužící k přezkumu napadeného rozhodnutí – žaloba

ve správním soudnictví, resp. nemohl jej efektivně využít. Krajský soud v napadeném usnesení zastavil řízení o žalobě podle § 33 písm. b) a e) zákona o azylu, soudu nebylo známo místo stěžovatelova pobytu, neboť, jak vyšlo v řízení najevo, stěžovatel byl předán k posouzení jeho žádosti o mezinárodní ochranu do Spolkové republiky Německo.

Nejvyšší správní soud nejprve připomíná, že na stěžovatelův případ se vztahuje právní úprava obsažená v nařízení Dublin II. Správní řízení bylo žalovaným zastaveno (srov. § 10a písm. b/ ve spojení s § 25 písm. i/ zákona o azylu), neboť k posouzení stěžovatelovy žádosti o mezinárodní ochranu je příslušný jiný členský stát Evropské unie. K určení příslušného státu se použije nařízení Dublin II; toto nařízení stanoví nejen kritéria pro určení příslušného státu, ale též postupy členských států v případech, v nichž nejsou k rozhodnutí o žádosti příslušné. Podle čl. 19 nařízení Dublin II je nepříslušný členský stát povinen, jsou-li splněny podmínky pro předání žadatele do příslušného státu, vydat rozhodnutí o tom, že nebude jeho žádost posuzovat a že žadatele přemístí do příslušného členského státu. Podle odst. 2 cit. ustanovení musí být takové rozhodnutí odůvodněno a je proti němu *„možné podat opravný prostředek nebo je možné provést jeho přezkum. Opravný prostředek nebo přezkum týkající se tohoto rozhodnutí nemá odkladný účinek na provedení přemístění, pokud tak nerozhodnou soudy nebo příslušné orgány...“*.

Uvedená rozhodnutí tedy mohou podléhat přezkumu, je však věcí uvážení jednotlivých členských států, jakým procesním postupem se tak stane. V České republice je takovým procesním nástrojem žaloba proti rozhodnutí ministerstva. Soudy v rozsahu vymezeném žalobou přezkoumávají, zda byla správně aplikována kritéria pro určení státu příslušného k rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu a zda byly naplněny podmínky pro předání žadatele do takového státu. Při přezkumu soudy vykládají a aplikují nařízení Dublin II, které je přímo použitelné (čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie; ex-čl. 249 Smlouvy o založení Evropských společenství).

Smyslem čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II je umožnit přezkum rozhodnutí o určení příslušného státu. Takový výklad vnitrostátních pravidel, který by přezkum „automaticky“ vylučoval by právě vedl k popření účelu právní úpravy nařízení a byl by s ní v rozporu; jinými slovy je-li dána možnost přezkumu rozhodnutí, pak tato možnost musí být efektivní.

Povinnost státu zajistit, aby soudní přezkum byl efektivní, má v oblasti uplatňování nařízení Dublin II více zdrojů. Jedním z těchto zdrojů je čl. 36 Listiny základních práv a svobod; Ústavní soud uvedl, že *„je zřejmé, že takový soudní přezkum musí respektovat v jednotlivých případech základní požadavky spravedlivého procesu“* (v oblasti přezkumu správních rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany srov. nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 553/06,[1] zejm. bod 37).

Poněvadž však ve stěžovatelově případu bylo aplikováno též unijní právo, je třeba dbát na uplatňování obecných právních zásad práva Společenství (nyní Evropské unie), mezi něž Evropský soudní dvůr řadí též zásadu účinné soudní ochrany.[2] Ve vztahu

[1] Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 553/06 ze dne 30. 1. 2007 (N 17/44 SbNU 217).

[2] Srov. např. rozsudek Soudního dvora ES ze dne 16. července 2009, *Mono Car Styling*, C - 12/08, dosud nepublikovaný ve Sb. rozh., bod 47.

k nařízení Dublin II Evropský soudní dvůr explicitně vyjádřil povinnost vnitrostátních orgánů dbát o naplnění cíle sledovaného nařízením; s odkazem na ustálenou judikaturu[3] uvedl: *„pro výklad ustanovení práva Společenství třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí“* (srov. rozsudek ze dne 29. ledna 2009, Petrosian, C - 19/08, dosud nepublikován ve Sb. rozh., bod 34).

Procesní pravidla obsažená v zákoně o azylu a v s. ř. s. je tedy nutno aplikovat způsobem, jež bude zaručovat efektivitu (účinnost) prováděného přezkumu; ustanovení § 33 zákona o azylu je v případech uplatnění nařízení Dublin II nutno aplikovat s přihlédnutím ke specifikům posuzovaných případů, zejména s ohledem na pravděpodobnou nepřítomnost žadatele (v postavení žalobce) na území České republiky.

V této souvislosti nutno poznamenat, že právě paušální vyloučení odkladného účinku žaloby je důležité pro celé fungování dublinského systému. Cílem takové úpravy je zajistit co nejrychlejší přemístění cizince a posouzení jeho žádosti v příslušném členském státě (k tomu podrobněji srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu z 30. 11. 2006, č. j. 1 Azs 37/2006 - 64). Odkladný účinek může být tedy žalobám přiznán pouze po posouzení konkrétního případu soudem. Úprava obsažená v nařízení Dublin II samozřejmě nevylučuje, aby žadatelé (v postavení žalobců) podali spolu s žalobou též návrh na přiznání odkladného účinku. Je však z podstaty věci zřejmé, že soud nebude o žádosti rozhodovat v případech, kdy již bylo rozhodnutí, jehož účinku žadatel hodlal zabránit, fakticky vykonáno. Zákon (a nařízení Dublin II) však žalovanému nestanoví žádnou lhůtu, po níž by musel s faktickým výkonem rozhodnutí (předáním do jiného členského státu) vyčkat; může tak dojít k situacím – tak jako v projednávaném případě – v nichž žalovaný předá žadatele do jiného členského státu dříve, než je zahájeno žalobní řízení. Takovou situaci, v níž soud o žádosti o přiznání odkladného účinku nebude rozhodovat, nelze jistě považovat za ideální, avšak tento „nedostatek“ nelze přeceňovat; žaloba bude soudem věcně projednána, napadené rozhodnutí bude přezkoumáno, žadateli (žalobci) bude poskytnuta soudní ochrana.

Pouze na okraj právě uvedeného lze poznamenat, že Nejvyššímu správnímu soudu je známo, že vyloučení odkladného účinku žaloby (jiného opravného prostředku ve smyslu čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II) proti rozhodnutí o předání do příslušného státu, je považováno za problematické. V připravovaném návrhu nového nařízení (návrh Komise 2008/0243 [COD]) je navržena změna, která stanoví povinnost soudu rozhodnout *„do sedmi pracovních dnů od podání [žaloby], zda dotyčná osoba může či nemůže zůstat na území dotyčného členského státu, než bude znám výsledek [soudního řízení]. Do vydání [tohoto] rozhodnutí se přemístění neuskuteční.“* (srov. čl. 25 odst. 3 a 4 návrhu).[4] Návrh též akcentuje potřebu zajistit žadatelům o mezinárodní ochranu účinnou právní pomoc (zejména informace o opravných prostředcích apod.; srov. čl. 4 návrhu). Tento záměr unijního zákonodárce však nemá vliv na posouzení právě projednávané věci.

---

[3] Evropský soudní dvůr odkazuje zejm. na rozsudky ze dne 18. května 2000, *KVS Internationa*l, C - 301/98, Recueil, s. I-3583, bod 21, a ze dne 23. listopadu 2006, *ZVK*, C - 300/05, Sb. rozh. s. I - 11169, bod 15.

[4] Návrh je dostupný v databázi Eur-lex, na http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=484296:cs&lang=cs&list=484296:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords= .

Ustanovení § 33 zákona o azylu umožňuje soudu řízení ve věci mezinárodní ochrany zastavit, nastane-li některá ze skutečností uvedených pod písm. a) až e). Pod písm. a), c) a d) jsou uvedeny skutečnosti objektivní povahy (smrt žadatele, neoprávněný vstup na území jiného státu a udělení státního občanství České republiky), pod písm. b) a e) pak skutečnosti související s místem pobytu žadatele. Ustálená judikatura zdejšího soudu (srov. např. rozsudek ze dne 4. 9. 2008, č. j. 3 Azs 40/2008 - 67, nebo rozsudek ze dne 29. 4. 2009, č. j. 4 Azs 2/2009 - 33) vychází z předpokladu, že nastoupení některého z důvodů podle § 33 zákona o azylu vylučuje, aby soud ve věci meritorně rozhodoval; taková procesní situace má mít obligatorní procesní vyústění v podobě zastavení řízení. Aplikaci cit. ustanovení zákona o azylu je však třeba přizpůsobit shora zmíněným specifikům řízení podle nařízení Dublin II.

V projednávané věci byl stěžovatel předán do Spolkové republiky Německo ihned po doručení napadeného správního rozhodnutí; tuto skutečnost krajský soud v řízení ověřil. Poněvadž krajskému soudu nebylo známo místo pobytu stěžovatele, soud řízení o jeho žalobě zastavil podle § 33 písm. b) a e) zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 8. 2009, č. j. 1 Azs 38/2009 - 48, konstatoval, že mezi oběma důvody pro výrok o zastavení řízení podle uvedeného ustanovení § 33 písm. b) a e) zákona o azylu existují rozdíly a nelze je aplikovat mechanicky. Naopak je nutno vážit, který z daných důvodů skutečně nastal; v tomto ohledu odkazuje Nejvyšší správní soud na shora cit. rozsudek č. j. 1 Azs 38/2009 - 48, který se podrobně zabýval vzájemným vztahem mezi ustanoveními § 33 písm. b) a e) zákona o azylu.

V rozsudku ze dne 6. 8. 2009, č. j. 8 Azs 26/2009 – 45, Nejvyšší správní soud konstatoval, že ustanovení **§ 33 písm. e) zákona o azylu** nedopadá na případy, kdy je účastník řízení vyhoštěn, tj. nikoliv o své vůli donucen opustit území České republiky. V projednávaném případě sice nedošlo k vyhoštění, ale k transferu stěžovatele, nicméně principálně se jednalo o obdobnou situaci, jejíž podstatou je, že došlo k opuštění území České republiky nikoli z vůle stěžovatele; proto lze závěry citovaného rozsudku analogicky vztáhnout také na posuzovaný případ. Nejvyšší správní soud nepovažuje za nezbytné zabývat se stěžovatelovou argumentací vztahující se k aplikaci a interpretaci § 77 zákona o azylu (zda má žadatel o mezinárodní ochranu, jenž byl předán k řízení do jiného členského státu podle nařízení Dublin II místo hlášeného pobytu), neboť tohoto výkladu není ve světle cit. rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Azs 26/2009 – 45 třeba.

Napadené usnesení krajského soudu uvedeným požadavkům na výklad ust. § 33 psím. e) zákona o azylu nedostojí.

Podle **§ 33 písm. b) zákona o azylu** soud řízení zastaví, nelze-li zjistit místo pobytu žadatele o mezinárodní ochranu. Judikatura Nejvyššího správního soudu dovodila, jaké úkony musí soud učinit, aby byl oprávněný závěr, že žadatel je skutečně neznámého pobytu (srov. např. rozsudek z 26. 5. 2005, č. j. 7 Azs 271/2004 - 58), a jak musí být jeho zjištění aktuální (k tomu srov. rozsudek z 14. 8. 2009, č. j. 8 Azs 21/2009 - 91). V posuzované věci dospěl krajský soud k závěru, že stěžovatelův pobyt je neznámý, neboť zjistil, že stěžovatel byl předán do Spolkové republiky Německo. Takový závěr však není opodstatněný.

Zjistil-li krajský soud, že stěžovatel byl předán do Spolkové republiky Německo, mohl předpokládat, že se tam stále nachází. Potřeboval-li soud zjistit přesnější místo stěžovatelova pobytu, mohl k tomu použít nástroje dané mu k dispozici nařízením Dublin II (zejm. kapitola VI.). Právní úprava výměny informací mezi členskými státy je obsažena zejména v čl. 21 nařízení. Členské státy si podle tohoto ustanovení vyměňují informace o žadatelích o azyl, jež jsou významné mj. pro splnění všech povinností plynoucích z nařízení Dublin II (čl. 21 odst. 1 písm. c/); požadovaným údajem pak může být též místo pobytu žadatele (čl. 21 odst. 2 písm. d/). Výměnu informací zprostředkovává v každém členském státě k tomu určený orgán (čl. 21 odst. 6), v České republice je jím právě žalovaný, konkrétně Oddělení azylové a migrační politiky, oddělení Dublinského střediska. Obrátí-li se soud na žalovaného s žádostí o obstarání informací, jež jsou nezbytné pro provedení soudního přezkumu správního rozhodnutí (tedy realizace čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II), žalovaný je právě s ohledem na plnění povinností vyplývajících z nařízení povinen soudu požadované informace obstarat (resp. se o jejich obstarání pokusit). Ostatně Nejvyšší správní soud právě uvedený postup využil a dostalo se mu potřebných informací o místě pobytu stěžovatele.

Je nepochybné, že součinnost žalobce v žalobním řízení je pro zdárné vedení tohoto řízení a meritorní posouzení žaloby nezbytná; je tedy nezbytné znát žalobcovu aktuální adresu, na níž mu lze doručovat. Krajský soud musí s žalobcem navázat kontakt alespoň proto, aby mu dal možnost seznámit se s vyjádřením žalovaného k žalobě (zde krajský soud taktéž dbá o zajištění žalobcova práva na spravedlivé soudní řízení). Z těchto důvodů se krajský soud musí pokusit místo pobytu žalobce zjistit, je-li zřejmé, že na adresu uvedenou v žalobě nelze žalobci doručit. Pokud se soudu nepodaří zjistit místo pobytu žalobce, ustanoví mu opatrovníka. V případech řízení ve věcech mezinárodní ochrany poté soud řízení zastaví, jak bylo shora uvedeno. Krajský soud však nemůže rezignovat na svou povinnost přiměřenými a dostupnými prostředky zjišťovat místo pobytu žalobce. Tato povinnost soudu totiž vyplývá ze „sankčního charakteru“ zastavení řízení podle § 33 písm. b) zákona o azylu; řízení nelze zastavit, pokud není přiměřeným způsobem prokázáno, že žalobcům pobyt skutečně není znám.

Krajský soud v projednávaném případě zjistil, že se žalobce nenachází na území České republiky, neučinil však již žádné kroky ke zjištění místa pobytu žalobce v jiném členském státě (ve Spolkové republice Německo) a řízení zastavil. Krajský soud tak stěžovatele zbavil možnosti efektivního přezkumu správního rozhodnutí, postupoval totiž proti smyslu čl. 19 odst. 2 nařízení Dublin II, neboť při aplikaci vnitrostátního procesního pravidla nezohlednil zvláštnosti řízení podle cit. nařízení. Jeho rozhodnutí je tedy z tohoto důvodu nezákonné, neboť jím bylo stěžovateli upřeno právo na efektivní soudní ochranu.

Jak vyplynulo ze zjištění, která ve věci provedl Nejvyšší správní soud, v době rozhodování krajského soudu byl stěžovatelův pobyt na území Spolkové republiky Německo znám a byl též pro krajský soud zjistitelný. V této souvislosti lze ještě dodat, že již rozhodnutí krajského soudu o ustanovení opatrovníka stěžovateli bylo vadné (k tomu blíže srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2008, č. j. 5 Azs 41/2008 - 87), neboť místo stěžovatelova pobytu nebylo ve skutečnosti neznámé; nicméně toto usnesení není (a nikdy nebylo) předmětem řízení před Nejvyšším správním soudem.

Nejvyšší správní soud si je vědom těžkostí, které mohou nastat v případech, kdy je účastníkům řízení doručováno do zahraničí, avšak tyto obtíže (spíše technického charakteru) nemohou vést k porušování jednoho ze základních práv jednotlivce (čl. 51 Listiny základních práv EU a čl. 36 Listiny základních práv a svobod). Ostatně soudy mohou využít též možnosti uložit účastníkovi povinnost zvolit si zmocněnce pro doručování (§ 42 odst. 3 s. ř. s.), to samozřejmě soud nezbavuje povinnosti účastníka kontaktovat „alespoň jednou“.

Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že po něm nelze spravedlivě požadovat, aby pro zdárné hájení svých práv sděloval soudu svou adresu v zahraničí. S touto argumentací se Nejvyšší správní soud nemůže zcela ztotožnit; účastník řízení (i v natolik specifické situaci jako byl stěžovatel) by měl být schopen dohlédnout, že zahájí-li soudní řízení, soud s ním bude určitým způsobem potřebovat navázat kontakt. Účastník jistě tedy zvýší svou šanci na úspěch v řízení, pokud sám soudu sdělí, kam mu lze doručovat písemnosti; pobyt v jiném členském státě Evropské unie nelze považovat za významnou překážku v písemném kontaktu se soudem. Právě vyřčené však nic nemění na povinnosti soudu přiměřenými prostředky zjišťovat místo pobytu účastníka v zahraničí.

Je zřejmé, že Nejvyšší správní soud shledal v rozhodnutí krajského soudu závažná pochybení, která by za jiných okolností nutně znamenala zrušení napadeného usnesení; avšak, jak bylo shora předznamenáno, Nejvyšší správní soud vážil též hledisko hospodárnosti výkonu soudnictví jako celku. Vzhledem ke skutečnostem, jež Nejvyšší správní soud v průběhu kasačního řízení zjistil (vyhoštění stěžovatele na Ukrajinu), by krajský soud ve znovu vedeném žalobním řízení nemohl dospět k jinému rozhodnutí, než že by řízení opět zastavil; učinil by tak jistě již právně bezvadným způsobem jsa vázán zde vysloveným právním názorem. Výrok jeho rozhodnutí by však nutně zůstal týž; Nejvyšší správní soud tedy neshledává potřebným rušit usnesení krajského soudu pro nezákonnost jen proto, aby krajský soud vedl nové řízení, které by skončilo stejným rozhodnutím (zastavením řízení). Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že za těchto zcela výjimečných skutkových okolností svým rozhodnutím nezasáhl do stěžovatelova práva na spravedlivý proces.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.; stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu náhrada nákladů řízení nenáleží. Ta by náležela žalovanému, avšak Nejvyšší správní soud neshledal, že by mu v řízení vznikly náklady, které by přesahovaly rámec jeho běžné úřední činnosti, proto mu právo na náhradu těchto nákladů nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. května 2010

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu